

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)

Микола Афанасьєв
Микола АФАНАСЬЄВ

Експортно-імпорتنі операції
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітня програма Міжнародний бізнес

Вид дисципліни базова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу
та економічного аналізу

Ірина ОТЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Лебідь Олеся Вікторівна, к. е. н., проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Інтернаціоналізація і глобалізація економічних процесів створює підґрунтя для того, що більшість суб'єктів підприємницької діяльності здійснюють ЗЕД. Навіть вітчизняні виробничі, або торгівельні, або фінансові компанії, клієнтами яких є виключно резиденти, обов'язково так чи інакше здійснюють імпорتنі операції: імпортують сировину, комплектуючі, товар та/або фінансові ресурси. Вивчення особливостей здійснення експортно-імпорتنих операцій, обізнаність щодо їхнього супроводу та фінансового забезпечення створить конкурентні переваги майбутнім випускникам-магістрам на ринку працевлаштування.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Експортно-імпорتنі операції» складена відповідно до освітньої програми підготовки магістрів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Об'єктом навчальної дисципліни є експортно-імпорتنі операції і процеси, що відображають аспекти їхнього аналітичного і фінансового забезпечення.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні основи, практичні аспекти, механізми фінансування та аналітичне забезпечення експортно-імпорتنих операцій.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх магістрів знань щодо сутності та змісту експортних та імпорتنих операцій, їхнього нормативно-правового забезпечення, умінь та навичок з аналізу, компетентностей щодо фінансового та організаційного забезпечення.

Основне завдання опанування навчальної дисципліни «Експортно-імпорتنі операції» полягає у вивченні механізму та інструментарію організації та забезпечення імпоротної та експортної діяльності підприємств, у формуванні системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо здійснення експортних та імпорتنих операцій.

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Міжнародна інформація	Переддипломна практика
Міжнародні фінанси	Написання дипломної роботи
Основи ЗЕД	
Основи фінансів	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Здатність працювати в команді.</p> <p>Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.</p> <p>Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланс глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини.</p> <p>Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін.</p> <p>Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації</p>	<p>Мати необхідні для професійної діяльності знання та навички з ділових комунікацій у сфері міжнародних економічних відносин, а також ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію іноземною мовою/іноземними мовами.</p> <p>Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій. А саме: здатність аналізувати Платіжний баланс країни та визначати тенденції ЗЕД. Уміти аналізувати зовнішньоекономічний контракт.</p> <p>Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин. А саме: здатність аналізувати валютно-фінансові умови та оцінювати ризики міжнародних розрахунків за експортно-імпортними операціями.</p> <p>Приймати обґрунтовані рішення з проблем здійснення експортно-імпортних операцій за невизначених умов і вимог. А саме: уміти обирати відповідно до умов контракту умови експортно-імпортних поставок товарів; визначати умови фінансування експортно-імпортних операцій, супроводжувати міжнародні кредитні операції, оформляти форфейтингові угоди та угоди фінансового лізингу</p> <p>Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів. А саме: здатність відкривати, вести та обслуговувати валютні рахунки в Україні та за її межами</p> <p>Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали. А саме: Здатність аналізувати Платіжний баланс країни та визначати тенденції ЗЕД</p> <p>Визначати гео економічні торговельні та фінансові стратегії країн та їхні регіональні економічні пріоритети з урахуванням національних економічних інтересів і безпекової компоненти міжнародних економічних відносин у контексті глобальних проблем людства й асиметричності розподілу світових ресурсів.</p> <p>Ідентифікувати зміни кон'юнктури ринків під дією невизначених факторів, здійснювати їх компаративний аналіз, критично оцінювати наслідки висловлених ідей та прийнятих рішень з метою прогнозування тенденції розвитку глобальних ринків</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційно-аналітичне забезпечення експортно-імпорتنих операцій

Тема 1. Експортно-імпорتنі операції: поняття та призначення

- 1.1. Сутність та зміст ЗЕД, визначення експортно-імпорتنих операцій.
- 1.2. Платіжний баланс країни.
- 1.3. Звітність з експортно-імпоротної діяльності.

Тема 2. Документи експортно-імпорتنих операцій та умови постачань

- 2.1. Характеристика зовнішньоекономічного контракту.
- 2.2. Види документів при міжнародних постачаннях.
- 2.3. Базисні умови поставки Інкотермс.

Тема 3. Валютні рахунки: особливості відкриття та обслуговування

- 3.1. Порядок відкриття та використання рахунків в іноземній валюті в Україні.
- 3.2. Порядок відкриття та використання рахунків за межами України.
- 3.3. Валютні операції: сутність, види, умови здійснення.

Тема 4. Міжнародні розрахунки за експортно-імпортними операціями

- 4.1. Сутність і співвідношення понять «міжнародні розрахунки» та «валютні операції».
- 4.2. Валюто-фінансові умови розрахунків за експортно-імпортними операціями.
- 4.3. Ризики міжнародних розрахунків.

Змістовий модуль 2. Фінансове забезпечення експортно-імпорتنих операцій

Тема 5. Платіжні системи і способи платежів під час експортно-імпорتنих операцій

- 5.1. Принципи функціонування і види міжнародних платіжних систем.
- 5.2. Авансові платежі і розрахунки між сторонами за відкритим рахунком.
- 5.3. Розрахунки з використанням чеків, платіжних карток та векселів.
- 5.4. Способи здійснення міжнародних платежів.

Тема 6. Документарні форми розрахунків під час здійснення експортно-імпорتنих операцій

- 6.1. Міжнародні розрахунки за допомогою інкасо.
- 6.2. Міжнародні розрахунки за допомогою акредитиву.

Тема 7. Банківське гарантування експортно-імпорتنих операцій

- 7.1. Принципи та сутність банківського гарантування.
- 7.2. Учасники гарантійних відносин.

Тема 8. Банківське фінансування експортно-імпорتنих операцій

- 8.1. Види і форми міжнародного кредиту.
- 8.2. Міжнародний факторинг та форфейтинг.
- 8.3. Лізинг у фінансуванні зовнішньоекономічних угод.

Методи навчання та викладання

До сукупності методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, які використовуються під час викладання навчальної дисципліни «Експортно-імпорتنі операції», відносяться: проблемні лекції, дискусії, презентації доповідей, робота в малих групах, гра в трикутнику «доповідач – опонент - рецензент», міні-тренінги, індивідуальні дослідницькі завдання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання у студентів результатів вивчення навчальної дисципліни «Експортно-імпорتنі операції» здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних і лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий контроль, що здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту, який проводиться згідно з графіком начального процесу. Максимальний бал, який можна здобути під час іспиту – 40 балів.

Поточний контроль містить оцінювання робіт студента під час:

лекцій: експрес-опитування (0,5 бали за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів – 3,5.

лабораторних занять:

активна робота на парі (0,5 або 1 бал за кожне заняття залежно від складності виконуваних завдань) за умови виконання студентом лабораторних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 11,5.

презентації, що мають бути виконані в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 10 слайдів, які у повній мірі розкривають зміст обговорюваних питань. Бали за презентацію є частиною оцінювання результатів самостійної роботи у вигляді виконання індивідуальних завдань.

експрес-опитування, оцінка за яке складає є складовою оцінювання активної роботи на парі студента

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 10 балів. Контрольна робота містить тестові і розрахункові завдання, виконується в ПНС. Максимальна оцінка за кожну контрольну роботу 10 балів.

самостійної роботи:

виконання індивідуальних завдань, кожне з яких оцінюється у 5 балів (разом 15) і спрямоване на перевірку результатів навчання за декількома темами навчальної дисципліни;

творче завдання. Максимальна оцінка: 10 балів, яка може бути отримана за написання і опублікування упродовж семестру статті або тез доповідей на конференції. 7 балів можна отримати, якщо студент не бажає доводити творче завдання до рівня публікації і просто розміщує його в ПНС;

Підсумковий контроль здійснюється у формі письмового іспиту.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет містить 5 практичних завдань (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати результати навчання з навчальної дисципліни. Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми навчання		ОЦІНКА результатів навчання	
			Форми контролю	МАХ бал
Аудиторна робота				
Тема 1. Експортно-імпорتنі операції: поняття та призначення	Лекція	Тема 1. Експортно-імпорتنі операції: поняття та призначення	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторне заняття	Знайомство зі структурою навчальної дисципліни, визначення пріоритетів її вивчення, обговорення особливостей фінансової системи. Розв'язання ребусів, кросвордів.	Активна участь у занятті	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, дискусія щодо факторів зміни курсу гривні в Україні	Активна участь у занятті	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, аналіз текстів зовнішньо-економічних контрактів, обговорення першого індивідуального завдання	Активна участь у занятті	1
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 1.	Перевірка домашніх завдань	0
Самостійна робота				
Тема 2. Документи експортно-імпорتنих операцій та умов постачань	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 2. Документи експортно-імпорتنих операцій та умов постачань	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, дискусія щодо фінансово-валютних умов експортно-імпорتنих контрактів	Активна участь у занятті	1
	Лабораторне заняття	Знайомство з національною грошовою одиницею. Визначення реального курсу гривні по відношенню до доллара США та Євро. Розв'язання задач	Активна участь у занятті	1
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук матеріалів та вибір теми есе. Написання обґрунтування теми есе. Розв'язання задач. Пошук джерел інформації для написання есе (мінімум 10 джерел), формування списку літератури для написання есе. Виконання індивідуального завдання 2.	Індивідуальне завдання	5
Самостійна робота				

Тема	Форми навчання		ОЦІНКА результатів навчання	
			Форми контролю	МАХ бал
Тема 3. Валютні рахунки: особливості відкриття та обслуговування	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Валютні рахунки: особливості відкриття та обслуговування	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, презентація доповідей студентів	Активна участь у занятті	1
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, презентація доповідей студентів	Активна участь у занятті	1
		Поточна контрольна робота 1	Письмова контр. робота	10
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять і контрольної роботи. Формулювання мети та задач написання есе, визначення методів вирішення задач. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 2.	Перевірка домашніх завдань	0	
Тема 4. Міжнародні розрахунки за експортно-імпортними операціями	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Міжнародні розрахунки за експортно-імпортними операціями	Активна участь у занятті	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач	Активна участь у занятті	1
	Лабораторне заняття	Аналіз результатів поточної контрольної роботи 1	Активна участь у занятті	1
	Самостійна робота			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 2.	Перевірка домашніх завдань	0
Тема 5. Платіжні системи і способи платежів під час экс.-імпорт. операцій	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Платіжні системи і способи платежів під час экс.-імпорт. операцій	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язування задач, презентація доповідей та есе, їх обговорення.	Активна участь у занятті	1
	Лабораторне заняття	Розв'язування задач. Дискусія щодо надійності платежів повз банки.	Активна участь у занятті	1
		Презентація, доповідей та есе, їх обговорення	Есе	10
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Вивчення лекц. матеріалу, підготовка до практичн.занять. Розв'язання задач. Виконання3.індивідуального завдання 3.	Індивідуальне завдання	5	
Тема 6. Документарні форми розрахунків під час здійснення експортно-імпортних операцій	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Документарні форми розрахунків під час здійснення експортно-імпортних операцій	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторн е заняття	Розв'язування задач. Презентація, доповідей та есе, їх обговорення	Активна участь у занятті	0,5
	Лабораторн е заняття	Розв'язування задач. Презентація, доповідей та есе, їх обговорення	Активна участь у занятті	0,5
		Поточна контрольна робота 2	Письмова контрольна робота	10

Продовження табл.

Тема	Форми навчання		ОЦІНКА результатів навчання	
			Форми контролю	МАХ бал
	Самостійна робота			
	Підготовка до занять	Повторювання теоретичного матеріалу, повторювання методик розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 3.	Індивідуальне завдання	5
Тема 7. Банківське гарантування експортно-імпорتنних операцій. Тема 8. Банківське фінансування експортно-імпорتنних операцій	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Банківське гарантування експортно-імпорتنних операцій. Тема 8. Банківське фінансування експортно-імпорتنних операцій	Експрес-опитування	0,5
	Лабораторне заняття	Розв'язання задач, підготовка до іспиту	Активна участь у занятті	0,5
	Самостійна робота			
	Підготовка до занять	Повторювання теоретичного матеріалу, повторювання методик розв'язання задач. Підготовка до іспиту	Індивідуальне завдання	0
Підсумковий контроль	Аудиторна робота			
				ЕКЗАМЕН
Разом за навчальною дисципліною				100

Рекомендована література

Основна

1. Експортно-імпортні операції [текст] навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп. / за ред. Козака Ю. Г. – Київ – Катовіце.: Центр учбової літератури, 2014. – 348 с.
2. Лебідь О. В. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібн. / О. В. Лебідь. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 204 с.
3. Шталь Т. В. Международные финансы: курс лекций / Т. В. Шталь, О. О. Тищенко. – Харьков, 2013. – 158 с.
4. Bade Donna L. Export/Import Procedures and Documentation. eTextBook. Fifth edition. – 2015. – 568 p.

Додаткова

5. Anders G. The Handbook of International Trade and Finance: The Complete Guide to Risk Management, International Payments and Currency Management, Bonds and Guarantees, Credit Insurance and Trade Finance (2008)
6. International Money and Finance. 3rd Edition. by C. Paul Hallwood and Ronald MacDonald (2000).

Інформаційні ресурси в Інтернет

7. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>.
8. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків в національній та іноземній валютах, затверджена Постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. за № 492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08>.
9. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Експортно-імпортні операції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5362>.
10. Business Dictionary – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.
11. Convention Providing a Uniform Law For Bills of Exchange and Promissory Notes (Geneva, 1930) The League of Nations – [Electronic sources]. – Access mode: : <https://www.jus.uio.no/lm/bills.of.exchange.and.promissory.notes.convention.1930/doc.html>
12. Data and Statistics about the U.S. – [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.usa.gov/statistics>.
13. Digital economy and society statistics - households and individuals – [Electronic sources]. – Access mode : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals.
14. EU Statistics – [Electronic sources]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/home?>
15. Incoterms 2020 – [Electronic sources]. – Access mode : <https://incoterms2020.com.ua/terms>
16. Portal Site of Official Statistics of Japan. – [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.stat.go.jp/english/>
17. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.